

Brencelj. *)

* Neki profesor je neki dan v neki gostivnici glasno trdil, da „furmani naši so, predno je železnica prišla v deželo, po cestah širili obilo nemške omike“ in je žaloval, da jih ni več. Menda je le hotel reči — francozko, kajti „francozov“ se je po mnogih furmanih zatrosilo po deželi žalibog le preveč!

* Sin nekega očeta je vjel dvojko iz slovenščine. Oče ves srdit za tega voljo je rekel, da napne vse strune, da se mu sin oprosti učenja slovenščine! — Kaj, ko bi tacega sinka — skrbni oče raji oprostil vsega šolskega učenja, pa bi mu dal kapital, da bi živel le od obresti?

* Neki profesor, velik neprijatelj sedanjih slovenskih oblik, je na vso moč priporočal unidan svojim slušateljem, naj namesti veznika de saj ne pišejo in ne govorijo da! — Ali se gospod ne boji, da mu Gorenci, Dolenci in Notranjci ne pošljejo nezaupnice?

* Tistim, ki zapirajo maternemu jeziku pot v naše šole, da bi potem tudi ne prišel v kancelije, ktere še večidel našim ljudem pošiljajo nemška, jim neznana pisma, in bi po takem slovenski narod na veke ostal tujec v svoji lastni deželi, dopis iz Maribora v „Danici“ dobro pravi, rekoč: „Kar mi tirjamo in tirjali bomo vedno bolj glasno, je to, da se pri gojenji mladine v šolah po naravni poti gré; naravna pot pa, po kateri se povsod na celem svetu razun pri nas mladina ogojeva, je odgojevanje otrok v materinskem jeziku, ktereja je Bog človeku dal, da se njega najpoprej uči, in v njem, ki se ga tudi najbrž in najlaglje in najbolj temeljito nauči, duševni ključ ima do vseh znanosti, tudi do znanosti natančne tujih jezikov. Kdor tedaj brani narodnemu jeziku v šole, al trdi, da slovenski jezik ni pripraven za šolsko porabo, ampak le nemški: on Stvarnika dolži, češ, da je Slovence nesposobne stvaril za duševni razvitek, ter da njih jezik za drugo ni, kakor da čedniki in težaki v njem kramljajo! — Gotovo, materinski jezik je prvo in najpotrebnejše sredstvo za modro in zdatno odgojenje učeče se mladosti.“ — Na drugem mestu pa pravi: „Naj se vzlasti tudi realke in gimnazije tako vravnajo, da bodo umetnijske in učenostne reči zadevajoče knjige umeli tudi tisti, ki nimajo prilike po 10—16 let po šolah hlač trgati. Ali čemu o tem pisariti ali govoriti? Naši znani „rojaki“ bodo že skrbeli, da se kaka slovenska knjiga v šole ne spravi ter se narod na višo stopnjo ne povzdigne!“

Dopisi.

Iz Hulla na Angležkem 28. sveč. P. T. (Magjari in magjarizem.) Zdaj ko se Hrvati v Magjare potopiti želijo in s tem Avstrijo na dvoje razcepiti, ne gledé na dobro drugih slovenskih narodov, temuč le svojega dobička (ako ga bodo tudi res imeli?) iskaje, naj celó objektivno povem nekoliko opazek, ktere na tujem od tujcev slišim.**)

Magjarov je mnogo na Angležkem, največ političnih grešnikov; ti so Avstrijo tako opisali in toliko denuncirali, da so Angleži res do najnovejšega časa mislili, da smo Avstrijanci daleko za Turci zaostali; pisali so v to svrhu svojo historijo in druge knjige te vrste v angležkem jeziku; o teh knjigah, prebiraje jih, človek, ki pozna naše razmere, ne vé, ali bi jih na ognjišče vrgel ali pa bi se otročji nadutosti magjarski smejal. Vendar Angleži so jim mnogo verjeli in zato so jim prav prijazni.

V Budi-Peštu sta zdaj dva Angleža, dopisnika v „Times“ in „Daily News“, — možá, ki stvari s prav angleško praktičnostjo in zmerno politiko sodita, in zato z vso pazljivostjo njune spise prebiram. — Nenaavadni pomp in entuzijazem, ko se je cesar v Budo-Pešt pripeljal ter deželni zbor pričel, se je Angležu nekako čuden zdel. Vidé toliko lojalnost in udanost Magjarov, jih je močno hvalil, vlado pa grajal, da takošnemu narodu pravice krati in ga zatira. Vendar, kar je cesar svoje želje Magjarom odkritosrčno razodel in se jim v vsakem obziru toliko prijaznega pokazal, nima Anglež

nobene graje več proti vladi, temuč pravi, da zdaj je vlada vse storila, kar sme in kolikor ji je mogoče, da stvari na Ogorskem dobro izidejo, in ako ne, kriva bode temu samo nadutost in oholi ponos magjarski na njihovo „tisočletno“ konstitucijo.

Zdanje vedenje deželnega zbora ogerskega Angleži grajajo in posebno zasmehujejo nečimerno šopirjenje in neprestani klic na „tisočletno“ konstitucijo, — na konstitucijo, ktera je „tako stara kakor zemlja njihova“ (!!) Temu smešnemu ustenju in bombastičnim govorom o adresah pravijo Angleži „the old babby“ (stare čenče); o stari konstituciji magjarski, o kateri je toliko hrupa in šundra, pa piše dopisnik iz Pešta v „Daily News“, da naj Angleži ne mislijo, da bi na njej v resnici kaj bilo in bi kakošno veljavo za ljudstvo in deželo v obče imela; le prazen boben je — pravi — na ktereja se vedno bije, da se zajci strašijo; stara konstitucija magjarska je celó azijska in zastaréla, ljudstvu niti za dušni niti za materijalni napredek. Magjari (velikaši) se borijo le iz celó sebičnih namenov za staro konstitucijo, ker je edino njim na korist; ti bi radi sopet živeli kot sijajni boljarji, kot paše turški na stroške prostega ljudstva, ktero v stari konstituciji nobenega prava nima. Vedni poziv na „tisočletno“ konstitucijo pa je v obče Magjare tako omamil, da res mislijo, njihova prastara konstitucija je najboljša na svetu in ne potrebuje celó nobene premembe. Kar človek v eno mer sliši, nazadnje res verjame. — Popolno zedinjenje tako imenovanih „partes adnexae“ z Ogorskim — piše „Times“ — je stvar nenaravna, posebno pa gledé kraljevine Hrvatske, Dalmacije in Slavonije, ker Hrvatje od Magjarov gotovo ne najmanjšega prijateljstva upati nimajo, posebno v tem ne, kar se narodnosti in jezika tiče; tu bodo Hrvatje vedno zatirevani, in poleg tega naj se še spomnijo osodepolnega leta 1848. Dragocena obleka, v kateri sedaj Magjari pri različnih prilikah se tako sijajno kažejo, se Angležu kaj čudna zdi; imenuje jih „sijajne Azijate“ in dopisnik iz Pešta pravi, da njegov visoki cilindar je prečudna stvar v Peštu.

Kakor sem že enkrat omenil, pravijo Angleži, da Avstrijo more osrečiti le federalizem in nikdar ne centralizem. Sedanje ministerstvo, posebno grof Belkredi (in ž njim tudi Lariš) v Avstrii čudeže dela, mi je rekel odličen Anglež; tako jo izkoplje iz pogube, v ktero bi bila brez pomoči padla pod prejšnjim ministerstvom. (Kon. prih.)

Iz Prage 2. marca. * Današnji dan je nam zgodovinsk dan, kteremu na čast iz ust vsacega pravega domoljuba doníjo navdušeni slava-klici. In kaj takega važnega se je godilo danes v zlatni Pragi? Pravica je zmogla v deželnem zboru: v visoke naše šole ima se vpeljati tudi slovanski (česki) jezik, kjer je kraljeval dozdej le nemški. To je zmaga narodova, ktere bo vsa zemlja česka vesela, in kateri tudi pošteni Nemci ne bojo nevoščljivi. Da pa bojo z zobmi škripali taki možaki, ki ne privoščijo nam Slovanom ne slane vode ne, — taki, ki ves svet hočejo s stoternimi zvižkami preslepiti, da v našem cesarstvu je le v nemštvu izveličanje, to lahko v Ljubljani, Gradcu in družih slovenskih mestih sami najbolje presodite, kjer se vam tudi ne manjka dokaj taci ljudi. Huda borba je trajala 2 dni v deželnem našem zboru zarad Riegerjevega predloga, kateri zahteva, da se na vseučilišču našem učijo vsi nauki tudi v českem jeziku. Poslanci Hrbst, Hasner, Brinz (vsi znani iz pokojnega državnega zbora) in posebno prof. Höfler, ki je celó nesramno zabavljico pisal zoper Riegerjev predlog, so peli svojo staro pesem, da vseučilišče pražsko pogine, ako se dovoli, da se učijo nauki v slovanskem jeziku! Odgovarjali

*) Pod tem napisom jemljejo „Novice“ vse, kar pikavno — brez osebnega imenovanja — narodne zmote vleče na dan in — podučuje.

**) Zanimivo res je izvedeti, kako tujci sodijo o zadevah, ki so zdaj tako važne za Avstrijo. Hvala lepa tedaj za to sporočilo. Vred.